

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/152/2024
Identifikačné číslo spisu: 7120205083
Dátum vydania rozhodnutia: 31.03.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Rumana
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:7120205083.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu O. T., nar. X.X.XXXX, naposledy bytom v J., I. XXX/X, zomrelom dňa XX.X.XXXX (právna nástupkyňa po zomrelom žalobcovi C. Č., rod. T., narodená XX. F. XXXX, bytom J., K. XXXX/X, zastúpená advokátskou kanceláriou JUDr. Roland Kovács, advokát, s. r. o., Košice, Mäsiarska 30), proti žalovanej Slovenskej republike, v zastúpení Ministerstva spravodlivosti SR, Bratislava, Račianska 71, o náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci, vedenom na Mestskom súde Košice (pôvodne Okresnom súde Košice) pod sp. zn. 24C/3/2020, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 23. marca 2023 sp. zn. 3Co/144/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 23. marca 2023 sp. zn. 3Co/144/2022 v celom rozsahu z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Z r u š u j e uznesenie Mestského súdu Košice (predtým Okresného súdu Košice I.) z 26. mája 2023 č. k. 24C/3/2020-375.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (v súčasnosti Mestský súd Košice, ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 24C/2/2020-312 z 28. apríla 2022 zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi sumu 1.188,02 eur (titulom vecnej škody) a sumu 6.000 eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy spolu s 5 % úrokom z omeškania ročne od 25.03.2020 až do zaplatenia, s tým, že náhrada nemajetkovej ujmy za väzbu predstavuje 3.000 eur a náhrada nemajetkovej ujmy za vedenie trestného stíhania predstavuje 3.000 eur, to všetko v lehote do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a konanie v časti o zaplatenie sumy 18,64 eur s príslušenstvom zastavil s tým, že priznal žalobcovi proti žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Po právnej stránke vec posúdil podľa § 1 písm. a/, § 3 ods. 1, 2, § 5 ods.1, § 6 ods.1, 2, § 8 ods. 5 a 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z. a po vecnej stránke mal za to, že v danej veci boli splnené všetky zákonom stanovené podmienky na priznanie uplatneného nároku. Ako nesporné označil, že rozhodnutím krajského riaditeľstva PZ v Košiciach zo dňa 04.11.2017 bolo voči žalobcovi vznesené obvinenie voči z

prečinu nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1, 2 písm. b/ Trestného zákona, pričom po podaní obžaloby Okresný súd Košice I rozsudkom 5T/28/2018-197 z 20.06.2018 žalobcu spod obžaloby oslobodil, keďže nebolo dokázané, že sa skutok stal a Krajský súd v Košiciach uznesením z 05.12.2018 zamietol odvolanie prokurátora proti tomuto rozsudku. Konštatoval, že uznesenie o vznesení obvinenia voči žalobcovi je tak potrebné považovať za nezákonné z dôvodu, že následne bol súdom spod obžaloby oslobodený. Zhrnul, že podstata nároku na náhradu škody voči štátu sa neviaže na správnosť alebo nesprávnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní, ale na jeho samotný výsledok. Mal ďalej za preukázané, že žalobca bol obmedzený v osobnej slobode odo dňa 3.11.2017 a z tejto väzby prepustený uznesením okresného súdu zo dňa 30.11.2017. Charakterizoval podmienky a predpoklady vzniku nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe a s prihliadnutím na námietku žalovanej sa zaoberal tým, či si väzbu žalobca zaviniel sám. K vylúčeniu nároku na odškodnenie za väzbu podľa neho nestačí v uznesení použitý zákonný dôvod na väzbu, keď zavinenie obvineného na vzatí do väzby nemožno stotožňovať so zavinením zahájenia trestného stíhania a žalovaná navyše netvrdila ani nekonkretizovala, aké konanie žalobcu by bolo možné charakterizovať ako jeho vinu na uvalení väzby a tak dospel k záveru, že žalobca si väzbu nezaviniel.

1.2. Súd prvej inštancie vo vzťahu k uplatnenej náhrade škody skúmal rozsah vykonaných úkonov obhajoby poskytnutých v prospech žalobcu. Na základe vyúčtovania odmeny za obhajobu, z faktúry a dokladu o zaplatení mal za preukázané, že došlo k vzniku skutočnej škody a zmenšeniu majetku žalobcu v celom uplatnenom rozsahu 596,53 eur. Zaoberal sa ďalej uplatneným nárokom na ušlú mzdu a aj tento nárok na uhradenie vecnej škody vo výške 591,49 eur považoval za dôvodný a tak vecná škoda súhrnom predstavuje 1.188,02 eur upozornil, že súdna prax vytvorila postupne sa stabilizujúce kritéria pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy vzniknutej v dôsledku nezákonného trestného stíhania a výkonu väzby, ktoré špecifikoval a to aj s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 30Cdo/2813/2011 z 27.6.2012. Medzi objektívne okolnosti, na ktoré prihliadal zaradil v danom prípade povahu trestnej veci, pri ktorej žalobcovi hrozila zvýšená trestná sadzba - trest odňatia slobody v rozpätí od 6 mesiacov až do 3 rokov, ďalej výkon väzby v trvaní takmer 1 mesiaca i samotnú dĺžku celého trestného stíhania. Pri závažnosti vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých k nej došlo zdôraznil skutočnosť, že v rámci trestného stíhania došlo aj k pozbaveniu osobnej slobody žalobcu väzbou, čo malo dopad na jeho psychický stav. Nepochyboval o tvrdeniach žalobcu týkajúcich sa závažného zásahu do jeho osobnostnej sféry, konkrétne do jeho pracovného a súkromného života a považoval ich za vierohodné. Podrobne rozpisal vyjadrenia žalobcu popisujúceho dôsledky trestného stíhania prejavujúce sa nepriaznivo v jeho okolí, rodine a pracovnom kolektíve, ktoré negatívne dôsledky potvrdila vo svojej výpovedi aj jeho matka Mária Tóthová. Konštatoval, že nemajetková ujma na strane žalobcu vznikla v dôsledku oboch titulov - nezákonného trestného stíhania aj nezákonnej väzby a priznal žalobcovi celkovo sumu 6.000,00 eur za negatívne dôsledky oboch týchto titulov a túto sumu pokladal za primeranú a optimálne vyvažujúcu a zmiernujúcu nepriaznivé následky neoprávneného zásahu a pritom neporušujúcu princíp primeranosti a zohľadňujúcu osobitosť daného prípadu. Za dôležité pokladal, že utrpené následky žalobcu v pracovnom, ako aj súkromnom živote (ktoré identifikoval) majú pôvod v nezákonnom stíhaní, ako aj vo výkone väzby a je ich nutné vnímať komplexne. Mal za to, že je otázne vôbec reálne rozlíšiť, resp. oddeliť negatívne dopady plynúce z viacerých súbežne prebiehajúcich zásahov do osobnostnej sféry, avšak upresnil, že titulom náhrady nemajetkovej ujmy za väzbu priznal žalobcovi sumu 3.000,00 eur a titulom náhrady za trestné stíhanie takú istú sumu 3.000,00 eur. Aj s poukazom na relevantné rozhodnutia Ústavného súdu SR a Najvyššieho súdu ČR mal za to, že stanoviť presnou sumou výšku náhrady nemajetkovej ujmy za deň či mesiac vedenia trestného stíhania pre všetky prípady nie je možné, keďže primeranosť výšky náhrady musí zohľadňovať vždy osobitné okolnosti prípadu. Za adekvátnu však pokladal priznanú sumu berúcu do úvahy trvanie trestného stíhania (1 rok) a trvanie väzby. Citoval ďalej § 16 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., § 517 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka a § 3 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z. a uviedol, že lehota omeškania žalovanej začala plynúť najskôr dňom oznámenia, že nárok poškodeného nebude uspokojený a teda omeškanie sa začalo dňa 24.3.2020. Súd prvej inštancie rozhodol o lehote na plnenie v súlade s § 232 ods. 2 a 3 CSP. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 262 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej podanom len proti výroku

rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bola žalobcovi priznaná nemajetková ujma vo výške 6.000 eur s prísl., rozsudkom z 23. marca 2023 sp. zn. 3Co/144/2022 potvrdil rozsudok v napadnutej vyhovujúcej časti nad priznanú sumu 1 188,02 eur a vo výroku o trovách konania a žalobcovi priznal proti neúspešnej žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Výroky, ktorým súd prvej inštancie priznal žalobcovi sumu 1.188,02 eur s príslušenstvom titulom náhrady vecnej škody (prvá časť výroku I.), ktorým žalobu v prevyšujúcej časti zamietol (výrok II.) a ktorým konanie v časti zaplata sumy 18,64 eur s prísl. zastavil (výrok III.), neboli odvolaním napadnuté a tieto nadobudli právoplatnosť.

2.1. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že napadnutý rozsudok nemožno označiť za nepreskúmateľný, keď dáva zrozumiteľné odpovede na všetky pre vec podstatné otázky. Základnými predpokladmi zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci v prípade nezákonného rozhodnutia sú: (i) existencia nezákonného rozhodnutia, vydaného orgánom verejnej moci pri výkone verejnej moci (ii) existencia škody a (iii) príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom škody, pričom dôkazné bremeno preukázania týchto predpokladov v súdnom sporovom konaní nesie poškodený, t. j. žalobca s tým, že v konaní bolo sporné to, či uznesenie o vznesení obvinenia je nezákonné v dôsledku oslobodzujúceho rozsudku a či tým došlo k existencii škody a k existencii ujmy, ako aj príčinnú súvislosť medzi trestným stíhaním a škodou a ujmu, ktorá bola podľa žaloby žalobcovi spôsobená.

2.2. Následne konštatoval, že súd prvej inštancie vychádzal predovšetkým zo skutočnosti, že už len samotné trestné stíhanie predstavuje zásah do osobnostných práv fyzickej osoby chránených § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, keďže je nepochybné, že trestné stíhanie fyzickej osoby, najmä ak je obvinená zo závažného trestného činu (či prečinu), predstavuje závažný zásah do osobnostných práv fyzickej osoby chránených ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka. Každé trestné stíhanie predstavuje obmedzenie súhrnu osobnostných práv vymenovaných v článku 10 Listiny základných práv a slobôd a to napriek tomu, že vo všeobecnosti platí, že takéto obmedzenie je legitimované verejným záujmom na ochrane spoločnosti pred páchatelmi trestnej činnosti. Súdna judikatúra už viackrát vyslovila názor, že trestné stíhanie predstavuje vážny zásah do osobnej slobody jednotlivca a vyvoláva aj ďalšie negatívne dôsledky pre osobný život a životný osud jednotlivca. Na tohto je okamihom oslobodenia spod obžaloby síce potrebné pozeráť ako na nevinného, avšak samotný fakt trestného stíhania je záťažou pre každého obvineného. Trestné stíhanie tak zasahuje do súkromného života jednotlivca, do jeho cti a dobrej povesti a rovnako ako porušenie práva na osobnú slobodu garantovaného článkom 8 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd je spôsobilé obmedziť či porušiť právo jednotlivca na rešpektovanie a ochranu jeho súkromného a rodinného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti tak, ako je garantované v čl. 10 Listiny.

2.3. Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie pri právnom posúdení základu nároku na náhradu škody postupoval v súlade s ustálenou judikatúrou a rozhodovacou praxou súdov SR, v súlade s čl. 2, ods. 1, 2 Základných princípov CSP, keďže štát zodpovedá aj za škodu, ktorá bola poškodenému spôsobená začatím a vedením trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsudzujúcim rozhodnutím trestného súdu. Pri posudzovaní základu nároku sa tu neposudzuje správnosť rozhodnutia orgánu štátu z hľadiska prípadného porušenia právnej povinnosti a zavinenia, rozhodujúcim kritériom pre posúdenie zákonnosti konania vedeného orgánom verejnej moci je procesný výsledok tohto konania. Zmyslom právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu je to, aby každá ujma, spôsobená nesprávnym či nezákonným zásahom štátu bola odčinená (porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4MCdo/15/2009). Poukázal na odôvodnenie nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. I.ÚS 540/2016, ako aj odôvodnenie nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 754/2016 z ktorých vyplýval právny názor, že ak orgány činné v trestnom konaní dospievajú k rozhodnutiu, ktoré sa neskôr ukáže ako nezákonné, ide vo vzťahu k stíhanej osobe o postup porušujúci základné ľudské práva. Ak má byť jednotlivec povinný podrobiť sa úkonom trestného konania, musí existovať garancia, že v prípade preukázania, že trestnú činnosť nespáchal, dostane sa mu odškodnenie za všetky úkony, ktorými bol zo strany štátu podrobený. Odvolací súd poukázal tiež na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/156/2017 a 4MCdo/15/2009 z ktorých je zrejmé, že nárok na náhradu škody spôsobenej vedením trestného stíhania sa preto posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným

rozhodnutím. Rozhodujúcim meradlom zákonnosti začatia či vedenia trestného stíhanie je teda neskorší výsledok trestného konania.

2.4. Odvolací súd sa stotožnil s právnym názorom súdu prvej inštancie v tom, že vo veci je daný základ uplatňovaného nároku, keďže trestné stíhanie žalobcu bolo právoplatne skončené oslobodením žalobcu spod obžaloby, keďže nebolo dokázané, že sa stal skutok, pre ktorý bol ako obžalovaný stíhaný (viď rozsudok Okresného súdu Košice I 5T/28/2018 z 20.6.2018 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach 7To/79/2018-222 z 5.12.2018). Taktiež preskúmal aj rozhodnutie o výške nároku na uplatňovaného žalobou a konštatuje, že priznaný nárok je vecne správny a spravodlivý, zohľadňujúci konkrétne skutočnosti zásahu do osobnostných práv žalobcu, keďže súd prvej inštancie dôsledne postupoval pri svojom rozhodovaní ohľadne kritérií určovania výšky nemajetkovej ujmy v súlade s § 17 ods. 2 až 4 zákona č. 514/2003 Z. z., zohľadňujúc špecifiká a osobitosť daného prípadu, priznávajúc žalobcovi spravodlivé zadost'učinenie, primerané intenzite ujmy danej dĺžkou trvania zásahu v oblasti profesijnej, rodinnej a spoločenskej, s prihliadnutím na osobu žalobcu, jeho doterajší život, závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých k nej došlo.

2.5. V spojitosti s primeranosťou výšky náhrady nemajetkovej ujmy konštatoval, že súd prvej inštancie v danej veci využil autonómny priestor na realizáciu voľnej úvahy a odôvodnenie jeho rozhodnutia nemožno považovať za nedostatočné, nelogické či nezrozumiteľné. Súd prvej inštancie pri samotnom trestnom stíhaní prihliadal na povahu trestnej veci, (prečinu nebezpečného vyhrážania), dĺžku trestného stíhanie a zistený dopad stíhanie do osobnostnej oblasti žalobcu, vnímajúceho negatívny vplyv celého deja na jeho okolie, najbližšiu rodinu a známych, vrátane pracoviska. Obdobne pri odškodnení za väzbu okrem charakteru trestnej veci vzal konajúci súd do úvahy dĺžku a časové okolnosti väzby i jej dopad do sféry poškodeného. Podľa názoru odvolacieho súdu by pritom prvé dni väzby mali byť odškodňované vyššou čiastkou ako nasledujúce dni berúc do úvahy, že väzba, hoci obmedzená len na niekoľko dní, môže na inak bezúhonnú osobu dopadať omnoho intenzívnejšie, čo závisí od konkrétnych okolností prípadu. Stotožnil sa s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie v otázke priznanej nemajetkovej ujmy (6.000 eur).

2.6. Odvolacie námietky žalovanej mal za nedôvodné námietky žalovanej spochybňujúce priznané úroky z omeškania z priznanej istiny od 25.3.2020 až do zaplatenia (zo sumy 1.188,02 eur a 6.000,00 eur) označil za nedôvodné. Uvedol, že žalobca pôvodne v žalobe z 22.4.2020 uplatnil nárok na úroky z omeškania vo výške 5% z celej navrhovanej sumy (11.266,36 eur) a hoci neskôr podaním zo 6.8.2020 svoj nárok špecifikoval, pôvodne uplatnené úroky z omeškania späť (výslovne) nevzal a tieto zostali predmetom konania. S poukazom na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/339/2021, 4Cdo/48/2017 a 4Cdo/257/2019) konštatoval správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie priznal žalobcovi úrok z omeškania v zákonnej výške z celej sumy pozostávajúcej z náhrady škody a náhrady nemajetkovej ujmy od dátumu 25.3.2020 (od ktorej ich žiadal), keď plnenie žalovaná odmietla listom z 24.3.2020 (k tomu viď aj uznesenie Najvyššieho súdu SR 7Cdo/339/2021 z 31.1.2022). O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 255 CSP, § 396 CSP, § 262 ods. 1 CSP zohľadňujúc § 251 CSP. Uzavrel, že pri vyčíslení výšky náhrady trov konania bude súd vychádzať iba z prisúdenej sumy 7.188,02 eur (nie sumy žalovanej).

3. Proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej „dovolateľka“), prípustnosť ktorého dôvodila podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhla rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Porušenie práva na spravodlivý proces videla v tom, že súd prvej inštancie spolu s odvolacím súdom porušili zásadu kontradiktórnosti a rovnosti strán sporu, keď pri nedostatku žalobcovho návrhu v časti nerozdelenia uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy medzi jednotlivé tituly, vo veci konali a rozhodli, pričom tento nedostatok bez žalobcovej ingerencie sami odstránili. Poukázala na skutočnosť, že opačný záver ako odvolací súd mal Najvyšší súd SR v uznesení sp. zn. 5Cdo/19/2022. S poukazom na § 216 CSP argumentovala, že konanie o náhradu škody a nemajetkovej ujmy je typickým civilným sporovým návrhovým konaním, pričom súd má konať o návrhu v jeho rozsahu, jeho medziach a v rozsudku má rozhodnúť o tomto návrhu a nie nad jeho rámec. Podľa názoru dovolateľky odvolací súd teda potvrdením priznania nároku

na zaplatenie úroku z omeškania z priznanej náhrady nemajetkovej ujmy prekročil rozsah žalobcovho návrhu formulovaného žalobným petitom, teda konal a rozhodol o nároku, ktorý nebol žalobcom uplatnený a nebol predmetom konania. Následne uviedla, že vyjadrenie žalobcu zo 06.08.2020 považovala za späťvzatie s ktorým súhlasila a súd prvej inštancie o ňom nerozhodol. V rámci porušenia práva na spravodlivý proces dovolateľka uviedla, že považuje rozhodnutie odvolacieho súdu za nedostatočne odôvodnené, arbitrárne. Namietala, že v odvolaní vzniesla voči rozsudku súdu prvej inštancie konkrétne námietky vo vzťahu k skutkovým zisteniam súdu prvej inštancie (t. j., že súd prvej inštancie žiadnym spôsobom nezohľadnil skutočnosti, ktoré vyplynuli z dokazovania a boli v prospech žalovanej, prípadne by spochybňovali tvrdenia žalobcu). Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia vôbec nevyjadril k skutkovým zisteniam súdu prvej inštancie. Ďalej namietala absenciu akéhokoľvek, a už vôbec nie riadneho odôvodnenia výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy odvolacím súdom z hľadiska § 17 ods. 3 zák. č. 514/2003 Z. z. a tam vymedzených kritérií pre určenie výšky primeranej náhrady, a to tak vo vzťahu k náhrade titulom rozhodnutia o väzbe, ako aj k náhrade z titulu uznesenia o vznesení obvinenia a následného trestného stíhania. Dovolateľka namietala primeranosť výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy. Uviedla, že sa odvolací súd stotožnil s posúdením primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy súdom prvej inštancie (s odkazom na nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 754/2016-42). Priznanie odškodnenia odvolacím súdom v trojnásobnej výške oproti ním uvedenému rozhodnutiu Ústavného súdu SR žalovaná nepovažuje za logicky koherentné a odôvodnené. Poukázala na skutočnosť, že odvolací súd vo svojom odôvodnení uviedol argument prečo nepovažuje výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy za neprimerane vysokú, ale neuviedol v ňom, argumentáciu, ktorá by s poukazom na vykonané dokazovanie zakladala priznanie náhrady v práve uvedenej výške. V rámci svojej argumentácie zdôraznila rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/224/2019. K nesprávne právnemu posúdeniu vo veci primeranosti výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy ako dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/128/2021, 2Cdo/30/2019, 3Cdo/25/2019, 5Cdo/127/2019, 4Cdo/171/2005, 6MCdo/15/2012, 6Cdo/37/2012, 3Cdo/7/2017, 2Cdo/112/2017. Posúdenie primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy výlučne odkazom na nález Ústavného súdu SR považuje za nesprávny a podľa jej názoru došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (ako aj ESELP) týkajúcej sa priznávania primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy, nakoľko dovolací súd judikoval, že všeobecné súdy rozhodujúce o priznávaní a určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy sú povinné vychádzať z hmotnoprávných predpisov, ktoré priamo určujú výšku náhrady za spôsobenú ujmu ako aj z relevantných rozhodnutí Najvyššieho súdu SR a ESELP. Navrhla rozsudok odvolacieho súdu v celom rozsahu zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie.

4. K dovolaniu žalovanej sa vyjadrila p. Viktória Čechová (dedička po žalobcovi), ktorá navrhla dovolanie ako neprípustné odmietnuť alebo zamietnuť. Súčasne žiadala nahradiť trovy dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že napadnutý rozsudok je potrebné v celom rozsahu zrušiť.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky v priebehu dovolacieho konania zistil, že žalobca O. T. zomrel dňa XX.X.XXXX, teda ešte skôr, než odvolací súd vo veci rozhodol (23. marca 2023). Jeho jedinou dedičkou sa stala C. Č.Á. o pokračovaní s ktorou, v konaní súd prvej inštancie rozhodol uznesením z 20.9.2024, č. k. 24C 3/2020-466.

6.1. V tejto súvislosti dovolací súd upozorňuje na to, že právoplatnosť vyznačená na rozhodnutí odvolacieho súdu dňom 25. septembra 2024 (aj vo vzťahu k výroku, ktorým bola pôvodnému žalobcovi priznaná nemajetková ujma v sume 6.000 eur s prísl., ktorý nárok však smrťou žalobcu na jeho dedičku neprešiel, nakoľko nebol do času smrti žalobcu právoplatne súdmi judikovaný) bola zrejme vykonaná na základe času doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu advokátovi žalobcu S.. W. J. (dňa 21.4.2023 - č. l. 363), v ktorom čase však žalobca už nežil (zomrel 28. januára 2023), z ktorého dôvodu takéto

doručenie nebolo možné považovať za účinne žalobcovi doručené (smrťou splnomocnenca plnomocenstvo zaniklo). Následné doručenie tohto rozsudku dedičke žalobcu, resp. jej právnomu zástupcovi dňa 25.9.2024 (č. l. 471) bolo potom účinným len vo vzťahu k výroku o trovách konania (druhá časť prvého výroku rozsudku odvolacieho súdu), nakoľko iba nárok na náhradu trov konania z titulu priznanej vecnej škody (ako aj priznaný nárok na zaplatenie vecnej škody v sume 1.188,02 eur s prísl., v ktorej časti rozsudok súdu prvej inštancie nadobudol právoplatnosť ešte pred smrťou poručiteľa) prešiel na dedičku žalobcu.

7. Procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti (§ 61 pred bodkočiarkou CSP) a znamená, že ide o právnu spôsobilosť byť nositeľom procesných práv a povinností.

8. Fyzické osoby majú túto subjektivitu od narodenia až do smrti (príp. vyhlásenia za mŕtveho). Procesná subjektivita je striktnou podmienkou účasti; s tým, kto ju nemá, súd nemôže konať (a to ani prostredníctvom zástupcu), o jeho právach a povinnostiach nemôže preto ani rozhodovať. Nedostatok procesnej subjektivity je neodstrániteľnou vadou konania a vedie k dôsledkom predvídaným v ustanovení § 62 až § 64 CSP.

9. Súd kedykoľvek za konania skúma a prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (§ 161 CSP v spojení s § 438 ods. 1 CSP).

10. V danom prípade (potom, čo sa stal právoplatným rozsudok súdu prvej inštancie vo vzťahu k priznanej vecnej škode) sa žalobca Anton Tóth domáhal priznania nemajetkovej ujmy za nezákonnú väzbu a vedenie trestného stíhania voči nemu.

10.1. Súdna prax najvyššieho súdu sa ustálila na názore, že „právo na ochranu osobnosti je právo osobnej povahy, ktoré zaniká smrťou fyzickej osoby a neprechádza na dedičov (viď napr. R 53/1996, uznesenie Najvyššieho súdu SR z 24. októbra 2013, sp. zn. 6 Cdo 278/2013, sp. zn. 3Cdo 40/2018)“. „Právo na ochranu osobnosti ako právo osobnej povahy smrťou fyzickej osoby zaniká a neprechádza na dedičov. Osobám uvedeným v ustanovení § 15 Občianskeho zákonníka vzniká originálne právo na ochranu osobnosti zomrelej fyzickej osoby, do práv ktorej bolo zasiahnuté. Návrh týchto osôb nemôže byť však uplatnený v konaní vedenom o návrhu, ktorý podala ešte za svojho života fyzická osoba. Konanie o návrhu zomrelej fyzickej osoby na ochranu osobnosti sa musí zastaviť, pretože odpadol dôvod, pre ktorý sa začalo (Porovnaj napr. (Rc) 3 Cdo 98/1995, (Rc) 1 Cdo 116/1996). Smrťou oprávnenej osoby zaniká aj právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, pretože táto mala byť poskytnutá za účelom zmiernenia, vyváženia ňou utrpenej nemajetkovej ujmy. Tento účel však už plniť nemôže (viď uznesenie Najvyššieho súdu SR z 30. júna 2011, č. k. 2 Cdo 81/2011)“.

11. Vzhľadom k tomu, že v aj predmetnom konaní išlo o také právo žalobcu (pokiaľ išlo o nemajetkovú ujmu), ktoré bolo viazané výlučne na jeho osobu a smrťou neprešlo na právneho nástupcu (nakoľko tento nárok nebol v čase smrti žalobcu súdom právoplatne priznaný), Viktória Čechová ako dedička a právna nástupkyňa žalobcu sa ohľadne tohto nároku nestala procesnou stranou v konaní.

12. Vzhľadom ku skutočnosti spočívajúcej v strate procesnej subjektivity na strane žalobcu v dôsledku jeho smrti ešte v priebehu odvolacieho konania (pred vyhlásením rozsudku odvolacieho súdu), bolo nevyhnutné túto stratu považovať za neodstrániteľnú podmienku odvolacieho konania. V danom prípade preto prichádzal do úvahy postup podľa § 62, § 63 CSP.

12.1. Pre určenie, či a prípadne s kým, bolo možné v konaní pokračovať (§ 63 CSP), bolo smerodajné posúdenie povahy uplatňovaného nároku. Povahou veci treba pritom rozumieť hmotnoprávnu povahu predmetu konania. Povaha veci neumožňuje v konaní pokračovať najmä vtedy, ak práva a povinnosti, o ktoré v konaní ide, neprechádzajú na právnych nástupcov, alebo ak smrťou strany konania dochádza podľa hmotného práva k zániku právneho vzťahu, pre ktorý sa konanie vedie.

12.2. Keďže právo na ochranu osobnosti (ako aj právo na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie orgánu štátu), ako právo osobnej povahy, smrťou fyzickej osoby zaniká a neprechádza na dedičov (R 53/1996), po úmrtí fyzickej osoby, ktorá sa cítila byť poškodená zásahom do svojej osobnosti, bolo povinnosťou odvolacieho súdu (pokiaľ išlo o tento nárok) toto konanie zastaviť a nepokračovať v ňom s jej právnym nástupcom (dedičkou Viktóriou Čechovou).

13. Podľa ustanovenia § 420 písm. b/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu.

14. Ako vyplýva z uvedeného, odvolací súd konal so zomrelou stranou sporu, čím zaťažil svoje konanie a rozhodnutie vadou (zmätočnosťou), ktorá mala za následok zrušenie napadnutého rozsudku a vrátenie veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

15. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

16. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

17. Z obsahu súdneho spisu Najvyšší súd Slovenskej republiky zároveň zistil, že súd prvej inštancie uznesením z 26. mája 2023 č. k. 24C/3/2020-375, vydaným vyšším súdnym úradníkom rozhodol o výške priznanej náhrady trov konania žalobcu vo výške 1.995,63 eura. Žalovaná voči tomuto uzneseniu sťažnosť nepodala. Súd prvej inštancie uznesením z 12.7.2023 č. k. 24C 3/2020-409 zrušil len doložky právoplatnosti a vykonateľnosti o. i. aj na predmetnom uznesení (samotné uznesenie o priznanej výške trov súd nezrušil).

18. Výdanie uznesenia o náhrade trov konania v konkrétnej výške je jednostranne závislé od existencie právoplatného rozhodnutia vo veci. Zrušením rozsudku odvolacieho súdu uznesenie o výške náhrady trov konania ako závislé rozhodnutie stratilo svoj podklad. Bez nadväznosti na predchádzajúce (zrušené) rozhodnutie by zostalo uznesenie o výške náhrady trov konania osamotené, strácalo by rozumný zmysel, čo by zároveň odporovalo princípu právnej istoty (sp. zn. 4Obdo7/2018, 3Obo/9/2017). Závislým výrokom môže byť nielen dovolaním dotknutý výrok, tvoriaci súčasť napadnutého rozhodnutia, ale aj výrok, ktorý je obsahom iného, samostatného rozhodnutia v danej veci (R 73/2004). Na základe uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky po zrušení rozsudku odvolacieho súdu zrušil aj súvisiace uznesenie súdu prvej inštancie o výške trov konania ako závislého výroku od rozhodnutia vo veci samej (§ 439 písm. a) CSP). Takýto spôsob vybavenia veci zodpovedá záverom prijatým zjednocovacím senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 16. septembra 2025.

19. V ďalšom teda bude musieť odvolací súd (vzhľadom na úmrtie žalobcu a skutočnosť, že v danom prípade nárok na náhradu nemajetkovej ujmy neprešiel na jeho dedičku) rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti výroku I (ohľadne priznanej nemajetkovej ujmy s prísl.) zrušiť a konanie o tomto nároku zastaviť. Zároveň bude musieť nanovo rozhodnúť o odvolaní žalovanej proti výroku o trovách prvoinštančného konania (keďže súd prvej inštancie tu vychádzal z plného úspechu žalobcu v konaní, teda úspechu aj ohľadne nároku na náhradu nemajetkovej ujmy a žalovaná podala odvolanie aj čo do týchto trov konania), ako aj o trovách odvolacieho konania (keďže odvolací súd vychádzal z úspechu žalobcu v odvolacom konaní ohľadne priznanej nemajetkovej ujmy).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.